

РЕЦЕНЗИИ И ОБЗОРИ / REVIEWS AND SURVEYS

НА „ТИ“ СЪС СЪВРЕМЕННАТА БЪЛГАРСКА ЕЗИКОВА СИТУАЦИЯ

**ЕЛЕНА ХАДЖИЕВА, ВЕСЕЛА ШУШЛИНА, ВЕНЕРА МАТЕЕВА-БАЙЧЕВА,
РЕНИ МАНОВА. ДНЕС ЗА КАКВО ЩЕ СИ ГОВОРИМ?**

СОФИЯ, УНИВЕРСИТЕТСКО ИЗДАТЕЛСТВО „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“, 2018.

Новата книга на Елена Хаджиева и колектив „Български език като чужд. Днес за какво ще си говорим?“ (2018) е модерен курс по български език като чужд, създаден за среднонапреднали и напреднали чуждестранни студенти, които искат да подобрят своята комуникативна компетентност.

Авторите възприемат възгледа, че съвременната българска езикова политика в полето на образованието е прицелена към култивирането на позитивно отношение към езика, който се възприема като ключов маркер на идентичността, като средство за съхраняване на културната памет и значимите артефакти.

Най-ценният принос на книгата „Български език като чужд. Днес за какво ще си говорим?“ е, че представя особеностите на съвременната българска разговорна практика чрез теми, които са важни за чужденците, като: нови запознанства, учене, история на България, природни забележителности, културен живот, традиционни ястия и др.

ON FIRST-NAME TERMS WITH THE CONTEMPORARY BULGARIAN LANGUAGE SITUATION

**ELENA HADZHIEVA, VESELA SHUSHLINA, VENERA MATEEVA-BAYCHEVA,
RENI MANOVA. WHAT SHALL WE TALK ABOUT TODAY?**

SOFIA, ST. KLIMENT OHRIDSKI UNIVERSITY PRESS, 2018.

The new book by Elena Hadzhieva et al. *Bulgarian as a Foreign Language. What shall we talk about today?* (2018) is a modern course in Bulgarian as a foreign language designed for upper-intermediate and advanced students who want to improve their communicative competence.

Contemporary Bulgarian language policy in the field of education is aimed at cultivating positive attitude to language which is perceived as a key identity marker, as a means for preserving cultural memory and valuable artefacts.

The most valuable contribution of *Bulgarian as a Foreign Language. What shall we talk about today?* is that it represents the particularity of contemporary Bulgarian speaking practice through topics that are important for foreign students, such as: new acquaintances, studying, Bulgarian history, Bulgarian natural landmarks, Bulgarian cultural life, traditional cuisine, etc.

На книжния пазар се появи учебното пособие на Елена Хаджиева и колектив „Днес за какво ще си говорим?“ То е първото по рода си помагало за напреднали чуждестранни студенти и специализанти, които се потапят в съвременната българска езикова ситуация.

Учебната книга е изключително необходима и ще бъде ценен ориентир на чужденците, които влизат в досег с българската култура на общуване.

В съвременната езикова политика на Европейския съюз умението за говорене е с определен приоритет при преподаването на чужди езици. Следователно е необходимо разработването на набор от учебна литература с акцент върху развиването на способността за устно изказване в разнообразни сфери и ситуации. В синхрон с тази тенденция появата на „Днес за какво ще си говорим?“ е изключително навременна.

От всички умения, съпътстващи овладяването на чужд език, говоренето се явява базово. Неслучайно наричаме хората, владеещи даден език, „говорещи езика“, т.е. умението за говорене съдържа в себе си всички други равнища от познаването на езиковата система.

Според Общата европейска рамка на езиците съществуват два фактора, които детерминират равнището на говорни умения:

- **Плавност на изказа** – това е способността обучаваният да се изразява гладко, да не допуска комуникативни сривове.

- **Пропозиционална прецизност** – това е умението да се формулират мисли и така, че смисълът да бъде правилно разбран от възприемателя.

Книгата „Днес за какво ще си говорим?“ е замислена с цел повишаване на уменията за пълноценно общуване в разнообразни ситуации.

За чужденците, изучаващи българския език, е важно да познават речевия етикет, специфичните маркери на изказването, с които се означават участниците в общуването, за да се избегнат грешки и сривове в процеса на комуникацията.

Съществува обща схема, включваща базови умения за устно изразяване, които следва да присъстват в обучителен курс: **намиране на място** (*ресторант, болница, гара, хотел, магазин, полицейски участък*), **установяване на контакт** (*размяна на поздрави със сервитьор, продавач, служител, преподавател и др.*), **търсене и даване на информация за качествата и свойствата на предмети, изделия, храни и др.**, **обсъждане на плюсовете и минусите на даден обект** (*качество, цвят, цена, размер и др.*). Всички тези умения се надграждат чрез рубриката „Текстове“ и предложените комуникативни ситуации в пособието.

От особена важност при изучаването на втори език е усвояването на моделите за общуване в автентични ситуации (официални и неофициални). В чуждоезиковата методика се говори за неофициален модел на общуване (*involvement*) и официален модел (*detachment*). Двата модела се съвместяват и се преплитат в пособието „Днес за какво ще си говорим?“, за да може чужденците да разполагат с пълния набор от комуникативни възможности, когато общуват на български език.

Неофициалният модел на общуване се характеризира с: *конкретност и нагледност (използване на детайли); лично качество, т.е. говорещите и слушащите са участници в комуникативния акт (употреба на първолични и второлични местоимения); комуникантите и отношенията между тях са ясни; действията и деятелите са по-важни, отколкото състоянията на нещата и обектите; чувствата, мислите и оценките се изразяват; използват се редица уточняващи думи, прагматични маркери.*

За официалния модел са присъщи следните специфики: *подчинени изречения, често релативи с антецедент в главното, т.е. субординативен тип връзки, които не са присъщи за неофициалния модел; изречения – комплументи към главното; страдателни залогови форми; номинализации; последователност от предложни фрази; атрибутивни прилагателни.*

Книгата „Днес за какво ще си говорим“ представя комплекс от възможните техники за развиване на говорните умения на чужденци, учещи език, който включва:

- Обучаваните слушат и четат диалози в автентични комуникативни ситуации (Рубрика „Текстове“).
- Запознават се с разнообразни модели на диалози от разговорната реч (Рубрика „Етикет“).
- Отговорят на въпроси (Рубрика „Отговорете на въпросите“).
- Изчитат диалог образец и правят подобен, като използват лексиката, граматическите структури от образца (Рубрики „Кажете по друг начин“, „Още за езиковата компетентност“).

След приключването на работата с пособието чужденецът ще бъде наясно какво му предстои да усвои, каква е степента на познанията му за съвременната българска езикова практика.

Младите хора, носители на българския език, биха се изразили и биха описали ситуацията по начина, направен в текстовете към уроците – те сформират една своеобразна съвременна българска новела. Рубрика „Текстове“ е ядрото на книгата и е безспорен принос на Елена Хаджиева.

Следват останалите рубрики:

- **Отговорете на въпросите** (по текста)
- **Кажете по друг начин**, където се предлагат упражнения за активиране и функциониране на позната и най-вече на нова лексика.
- **Още за езиковата компетентност...**, където се акцентира на основни граматически факти, които традиционно затрудняват чужденците, напр. определителният член, бройната форма и др. Обръща се внимание на явления като синонимията, антонимията, омонимията. Разглеждат се значенията на избрани фразеологични единици. След примерите се предлагат и няколко упражнения за затвърждаване на познанията.
- **Етикет**, в която се представят специфичните характеристики на българския езиков етикет и параметрите на вежливата реч, а фразеологичните единици като културен маркер на речевите актове функционират в предложните текстове ситуации.

• *Щрихи от България*, чрез която чуждестранният гражданин се запознава с български природни забележителности, с портретите на известни личности от българската история и култура, с народни обичаи и традиции.

Българският език е един от езиците на Европа. Увеличава се броят на обучаваните, които се стремят към добро познаване на българския език и култура, с което вече се излиза от рамката на „малък и рядко изучаван“ език.

Най-новото пособие на катедра „Български език като чужд“ значително ще подпомогне достигането на оптимално равнище на владеене на езика и ще даде възможност на изучаващите български език чужденци да бъдат успешни участници в съвременните ситуации на общуване. Диалогът с чуждата култура означава разбиране и интерпретиране на редица словесни артефакти, присъщи на изучавания език, каквито са фразеологизмите и етикетните формули. Тези езикови единици са добре представени в книгата, чрез тях се осъществява пълноценна комуникация, изявява се отношение, оценка, емоция, подсилва се експресивният характер на изказването.

Пособието „Днес за какво ще си говорим?“ е поредното доказателство за високия професионализъм на Елена Хаджиева и нейния колектив от катедра „Български език като чужд“, за блестящо защитените им усилия да се утвърди престижът на българския език сред чужденците.

Владислав Миланов / Vladislav Milanov

✉ Доц. д-р Владислав Миланов
Факултет по славянски филологии
Софийски университет „Св. Климент Охридски“
бул. „Цар Освободител“ 15, 1504 София, България
vladimi@abv.bg

✉ Assoc. Prof. Vladislav Milanov, PhD
Faculty of Slavic Studies
Sofia University St. Kliment Ohridski
15 Tsar Osvoboditel, Sofia 1504, Bulgaria
vladimi@abv.bg

Публикувано: 28 юни 2019